

Σημαντικές
Εγκαταστάσεις

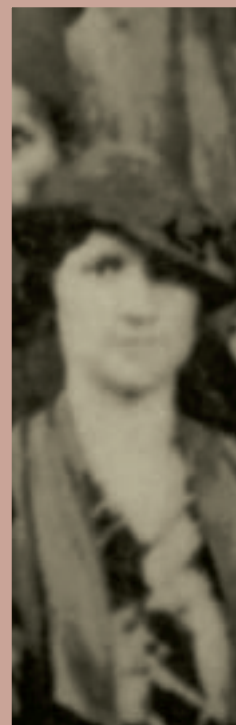
Οι συμπαγείς ελληνικές κοινότητες βρίσκονται σήμερα στην κοιλάδα της Δρόπολης, μέχρι τα ελληνικά σύνορα. Εκτείνονται στους νομούς Αργυροκάστρου και Αγίων Σαράντα, με σημαντικά - από γεωγραφική, ιστορική και πολιτιστική άποψη - αστικά κέντρα και μικρότερα χωριά. Η περιοχή παραμένει ακόμη και σήμερα μία από τις πιο εύφορες και παραγωγικές εκτάσεις της Αλβανίας, με έντονο αρχαιολογικό και τουριστικό ενδιαφέρον.

Κοιλάδα της Δρόπολης

Δέλβινο

Η πόλη είναι χτισμένη στα νοτιοδυτικά του Πλατυβουνίου, σε μια στενόμακρη πεδιάδα. Στην αρχαιότητα ήταν ένας οικισμός ανατολικά της πόλης της Φοινίκης. Από το δεύτερο μισό του 6^{ου} αι., οπότε πιθανολογείται πως ερημώθηκε η Φοινίκη, αναπτύσσεται το Δέλβινο. Αληθινό στολίδι του Δέλβινου ήταν η χριστιανική συνοικία της Λάκας. Η λαϊκή παράδοση αναφέρει πως κάποτε, στις αρχές του 20ού αι., ένας γερο-Λακιώτης πήγε να ζήσει λίγο καιρό στην Αθήνα, στη γραφική Πλάκα, όπου ζούσαν και εργάζονταν τα παιδιά του. Δεν πέρασε πολύς καιρός και ο γέρος, που είχε επιθυμήσει το Δέλβινο, ξαναγύρισε στη Λάκα. Οι γείτονες που τον είδαν τον ρώτησαν πώς έγινε και άφησε την Αθήνα με τις ομορφιές της και την πολυτραγουδισμένη Πλάκα για να γυρίσει πίσω. Και ο γέρος απάντησε με δύο λέξεις, που έμειναν ως παροιμία στο στόμα των Δελβινιωτών: «Τι Πλάκα, τι Λάκα, το ίδιο είναι».

Εκδρομή στο κάστρο του Δελβίνου (1959)

Δέλβινο

Λέγεται πως η πόλη πήρε το όνομα Δέλβινο προς τιμήν του στρατηγού Δέλβου, ενώ κατά άλλους η ονομασία έχει ιταλική προέλευση και σημαίνει «τόπος κρασιού». Κατά το μεσαίωνα η πόλη κατακτήθηκε από Σλάβους, Βούλγαρους και Νορμανδούς, ενώ από το 1204 αποτελούσε τμήμα του Δεσποτάτου της Ηπείρου. Η πόλη, λόγω της γεωγραφικής της θέσης, γρήγορα αναπτύχθηκε σε οικονομικό κέντρο, με μικτό ελληνικό και αλβανικό πληθυσμό. Σε όλη την περίοδο της τουρκοκρατίας, οι Έλληνες κάτοικοι διακρίθηκαν για την αγάπη τους στα γράμματα. Στα χέρια τους κρατούσαν την οικονομική ζωή της πόλης: ήταν έμποροι, βιοτέχνες, καταστηματάρχες, χαλκωματάδες, χρυσοχόοι, διατηρούσαν καφενεία και εστιατόρια και έξι χάνια. Το πρώτο ελληνικό κοινοτικό σχολείο λειτούργησε στο Δέλβινο το 1537 και θεωρούνταν εφάμιλλο των σχολείων της Μοσχόπολης και των Ιωαννίνων.

Μεγάλες καταστροφές υπέστη η πόλη κατά τους βίαιους εξισλαμισμούς του 18ου αι. Αργότερα η πόλη πέρασε στην κυριαρχία του Αλή πασά των Ιωαννίνων. Σήμερα είναι πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Στιγμιότυπο από την καθημερινή ζωή

Μια παρέα Δελβινιωτών στα 1930 σε καφενείο του Δελβίνου

Αργυρόκαστρο

Η πόλη είναι χτισμένη στους τέσσερις λόφους Μανουλιάτι, Ασφάκα, Πολιορτό και Ντουναβάτι.

Παραμένει άγνωστο πότε ακριβώς χτίστηκε το Αργυρόκαστρο. Λέγεται πως το 568 μ.Χ. κάποιος με το όνομα Άργυρος έχτισε ένα φρούριο στη θέση Σπηλιά, όπου βρίσκεται σήμερα το Αργυρόκαστρο. Σύμφωνα με άλλη παράδοση χτίστηκε από τη βυζαντινή αρχόντισσα Αργύρω και σημαίνει «κάστρο της Αργύρας». Στους βυζαντινούς χρόνους αναφέρεται με το όνομα Αργυρίνη ή Αργυροπολίχνη και ήταν μια από τις σημαντικότερες ελληνικές πόλεις, από το 1318 ως το 1770 μάλιστα υπήρξε πρωτεύουσα της περιοχής. Κατά τα χρόνια της τουρκοκρατίας και εξαιτίας των βίαιων εξισλαμισμών ο χριστιανικός πληθυσμός μειώθηκε αισθητά, αφού αναζήτησε καταφύγιο στα Ιωάννινα, την Κωνσταντινούπολη και αλλού. Την εποχή αυτή ο ελληνικός πληθυσμός κατοικούσε στις συνοικίες Παλιοπάζαρο και Βαρόσι και κρατούσε στα χέρια του το εμπόριο. Με την υποστήριξη των Αργυροκαστριτών εμπόρων και κτηματιών που συναλλάσσονταν με τη Βενετία ιδρύθηκε το 1633 το πρώτο ελληνικό σχολείο.

Το 1812 ο Αλή πασάς των Ιωαννίνων έγινε κύριος της πόλης και οχύρωσε το κάστρο. Η πόλη το 1834 προάχθηκε σε έδρα της Μητρόπολης «Δρυϊνουπόλεως και Πωγωνιανής» και υπάχθηκαν σ' αυτήν οι επισκοπές Δελβίνου και Χιμάρας.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Άποψη του Αργυρόκαστρου το χειμώνα

Κεντρικός δρόμος στο γραφικό Αργυρόκαστρο (1960)

Αργυρόκαστρο

Το 1913 με το πρωτόκολλο της Φλωρεντίας η περιοχή Αργυροκάστρου πέρασε στο αλβανικό κράτος. Τον Οκτώβριο του 1914 η πόλη ανακαταλήφθηκε από τον ελληνικό στρατό και το 1916 από τους Ιταλούς. Στις 21 Μαΐου 1917 ανακηρύχθηκε στο Αργυρόκαστρο η αλβανική αυτονομία και για πρώτη φορά υψώθηκε στο κάστρο η αλβανική σημαία. Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο η πόλη έγινε πρωτεύουσα του ομώνυμου νομού και ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα της νότιας Αλβανίας.

Το Αργυρόκαστρο χαρακτηρίστηκε το 1961 ως «πόλη-μουσείο» λόγω της αρχιτεκτονικής του και τον Οκτώβριο του 2005 τέθηκε υπό την προστασία της ΟΥΝΕΣΚΟ ως μνημείο της παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Σήμερα, οι Έλληνες κάτοικοι του Αργυροκάστρου είναι περίπου 2.000. Στην πόλη βρίσκεται το μεγαλύτερο ελληνικό δημόσιο σχολείο με περίπου 170 μαθητές, καθώς και το μοναδικό ελληνικό δημόσιο λύκειο.

Πλακόστρωτοι δρόμοι στο Αργυρόκαστρο (1960)

ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Άποψη της πόλης

Αντιπροσωπευτικό δείγμα λαϊκής αρχιτεκτονικής με τις πλακόστρωτες στέγες των πέτρινων σπιτιών

Δερβιτσάνη

Είναι ακόμη και σήμερα το μεγαλύτερο χωριό της περιοχής της Δρόπολης από άποψη πληθυσμού και κτισμάτων, κοντά στο Αργυρόκαστρο. Άγνωστο παραμένει πότε ακριβώς χτίστηκε. Την εποχή της τουρκοκρατίας υπήρξε κεφαλοχώρι. Από τις τελευταίες δεκαετίες του 18ου αι. ξεκίνησε το μεταναστευτικό ρεύμα από τη Δερβιτσάνη, όπως και από ολόκληρη τη Δρόπολη, με αρχικό προορισμό την Κωνσταντινούπολη και από το 1900, τις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής, την Αργεντινή και την Αυστραλία. Η Δερβιτσάνη παρέμεινε ονομαστή για τον ανυπότακτο χαρακτήρα των κατοίκων της ακόμη και κατά τις δυσκολότερες περιόδους. Το 1972 η κοινότητα είχε 1.800 κατοίκους, όσους περίπου και το 1991.

Ο οικισμός της Δερβιτσάνης

Εκκλησία Βόδριστας, Ταξιάρχου
Μιχαήλ του 13ου αιώνα

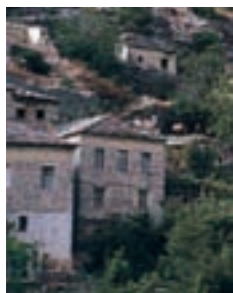
ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ

Η Μονή των Ταξιάρχων, στη Δερβιτσάνη, χτισμένη το 1068 μ.Χ.

Ο μητροπολίτης Αργυροκάστρου Παντελεήμων, ο ηγούμενος του μοναστηριού Πέπελης Παππα - Σίνας, ιερείς και προσκυνητές την ημέρα της Αγίας Τριάδος (1932)

Δρόβιανη

Κωμόπολη στα ανατολικά της πόλης του Δελβίνου. Από τα βυζαντινά χρόνια άρχισε να χωρίζεται σε Άνω και Κάτω Δρόβιανη. Επί τουρκοκρατίας αριθμούσε περίπου 3.000 κατοίκους. Το 1774 λειτούργησε, το πρώτο ελληνικό κοινοτικό σχολείο με ενέργειες του Άγιου Κοσμά του Αιτωλού. Έκτοτε η Δρόβιανη αναδείχθηκε σε πνευματικό κέντρο για τους Έλληνες της Αλβανίας, με ανώτερα μοναστηριακά σχολεία και εκπαιδευτήρια από όπου αποφοιτούσαν δάσκαλοι για τα ελληνικά σχολεία της περιοχής.

Οι Δροβιανίτες μετανάστες στην Κωνσταντινούπολη, την Αλεξάνδρεια ή την Αμερική, δεν ξεχνούσαν ποτέ το χωριό τους που μαστιζόταν από τη λειψυδρία. Έστελναν λοιπόν χρήματα για να χριστούν πηγάδια, τα οποία στολίζονταν με μαρμάρινες πλάκες και ποιητικές επιγραφές. Πολλά από αυτά τα μνημεία διατηρούνται μέχρι και σήμερα για να μαρτυρούν την «ιστορία του νερού» και να διατηρούν το ξεχωριστό όνομα που είχε κάθε πηγάδι: τα «Δροσάτικα», το «Πανωπήγαδο», το «Χαλασμένο», «Κάναλη», το «Καινούργιο» κ.ά.

Όλος ο κόσμος κι ο
ντουινιάς, φοβερέ μου Αλή
Πασιά σε προσκυνάει,
βεζύρ αφέντη

Ένα χωριό είν' η Δρόβιανη,
φοβερέ μου Αλή Πασιά δεν
προσκυνάει, βεζύρ αφέντη
Ο Πράτσικας σε πολεμάει,
φοβερέ μου Αλή Πασιά για
το χωριό του, βεζύρ αφέντη

Τη Δρόβιανη δεν την
πουλώ, φοβερέ μου Αλή
Πασιά τσιφλίκι
δεν την κάνω

Δρυμάδες

Βρίσκεται στην παραλιακή λουρίδα των Ακροκεραύνιων, στην περιοχή της Χιμάρας. Στην περιοχή του χωριού παλιά απλώνονταν δάση με βαλανιδιές, δηλ. ένας «δρυμώνας» σύμφωνα με την αρχαιοελληνική ονομασία. Από τη λέξη αυτή ετυμολογείται και το όνομα της κοινότητας. Είναι περιοχή πλούσια σε νερά και παλαιότερα θεωρούνταν πατρίδα της κитροκαλλιέργειας. Στα 1990 αριθμούσε περί τους 1.550 κατοίκους.

Το πανέμορφο χωριό Δρυμάδες

Επισκοπή, Άνω και Κάτω

Χωριά της Ρίζας, που πήραν το όνομά τους το 558 μ.Χ., όταν μεταφέρθηκε εκεί ο επισκοπικός θρόνος της Δρυϊνούπολης που καταστράφηκε την ίδια χρονιά από τους Γότθους. Η παλιότερη ονομασία ήταν Τεγκάτες και Κλαδιανή.

Ζερβάτες ή Ζερβάτι

Μικρό χωριό της Άνω Δρόπολης. Οι πρώτοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στο χωριό, στα «ζερβά» (αριστερά) του ποταμού Δρίνου, από όπου προέρχεται και η ονομασία.

Σύμφωνα με μια δεύτερη εκδοχή, το όνομα οφείλεται στον πρώτο οικιστή του χωριού, που έφερε το επίθετο Ζέρβας. Κατά τη βυζαντινή εποχή ήταν ένα από τα πλουσιότερα και πολυπληθέστερα χωριά, από το 1400 μ.Χ. όμως περιέπεσε στην αφάνεια.

Μωρ' Δεροπολίτισσα,
μωρ' καϊμένη

Δεροπολίτισσες προμηθεύονται νερό από το πηγάδι

Θεολόγος

Η περιοχή Θεολόγου ανήκει στο νομό των Αγίων Σαράντα. Σε μια στενή διάβαση μεταξύ των βουνών της Μουργκάνας και του Σεντενίκου βρίσκονται τα χωριά Άνω και Κάτω Λεσινίτσα, Μάλτσιανη, Γιαννισάτες, Λουψάτι, Τσερκοβίτσα (πρώην Θεολόγος), Άγιος Αντρέας, Κουλουράτες, Δίβρη, Γριάσδανη, Σμήνετση και Καρόκι. Σε αυτά γίνεται αναφορά με το γενικότερο όνομα «χωριά του Θεολόγου» από το ομώνυμο μοναστήρι, ερειπωμένο σήμερα, που δέσποζε άλλοτε στην περιοχή.

Κλεισάρι

Χωριό της Άνω Δρόπολης. Παλαιότερα αποτελούσε μία κοινότητα με το κοντινό Σελλειό και ήταν τσιφλίκι ενός μπέη από το Αργυρόκαστρο. Δεν είναι όμως γνωστό από πότε παρουσιάζονται χωριστά. Πήρε το όνομά του από τη γεωγραφική του θέση, χτισμένο σε μία φυσική στενωπό.

Ατελείωτος ο αγώνας για νερό στη Δερόπολη (1960)

Κοσοβίτσα

Ένα από τα πιο όμορφα χωριά της Δρόπολης, το νοτιότερο της περιοχής, χτισμένο στους πρόποδες της Μουργκάνας και στις πηγές του ποταμού Ξεριά, παραπόταμου του Δρίνου. Δεν είναι γνωστό πότε ακριβώς χτίστηκε, υπάρχουν όμως αναφορές από τον 14ο αι. Κατά την τουρκοκρατία ήταν τσιφλίκι, όπως και τα περισσότερα χωριά της Δρόπολης. Το όνομά της έχει σλαβική καταγωγή.

Μεγάλη έκταση πήρε η αποδημία των κατοίκων της κοινότητας μετά την Ελληνική Επανάσταση του 1821, αρχικά προς την Κωνσταντινούπολη και μετέπειτα προς την Αμερική και την Αθήνα.

Κοσοβιτσινοί (1921)

Κοσοβιτσινοί θυμούνται την πατρίδα

Κοσοβιτσινοί στο μοναστήρι της Παναγιάς

Κρασιά

Βρίσκεται κοντά στο ποτάμι της Μπίστριτσας, νοτιοδυτικά του Δελβίνου. Χτισμένο πάνω σε λοφίσκο, το χωριό δίνει την εντύπωση «στρατιωτικού κράνους», από όπου και το όνομά του. Είναι επίσης πιθανό το χωριό να ονομάστηκε έτσι από τις πολλές κρανιές που ευδοκίμούσαν κάποτε εκεί.

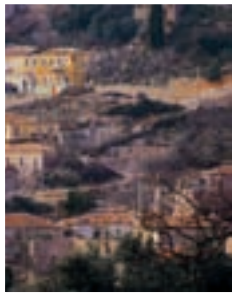
Κρόγγοι

Χωριό κοντά στις πηγές του ποταμού Μπίστριτσα. Πήρε το όνομά του από την αρχαία ελληνική λέξη «κρουνός», δηλαδή πηγή νερού, και μεταφορικά σημαίνει αφθονο νερό.

Κρυονέρι

Χωριό της Άνω Δρόπολης, κοντά στη Λουβίνα. Προφανώς πήρε το όνομά του από τα κρύα νερά που αφθονούν στην περιοχή. Το παλαιότερο όνομά του ήταν Κακογοραντζή, δηλαδή τόπος δύσβατος.

Κώσταρη

Χωριό κοντά στο Δέλβινο, ανάμεσα στους Συρακάτες και τους Βραϊλάτες. Φαίνεται ότι το όνομα προέρχεται από τον πρώτο οικιστή, κάποιον με το όνομα Κωνσταντίνος, στον οποίο γινόταν η αναφορά «στου Κώσταρη».

Μιλτιάδης Μάστορας,
οργανοπαίχτης από το
Λόγγο (1979)

Λόγγος

Χωριό της Δρόπολης χτισμένο στους πρόποδες της Μουργκάνας. Δεν υπάρχουν στοιχεία για το πότε χτίστηκε, σύμφωνα όμως με την προφορική παράδοση είναι παλιό χωριό. Το 1915 κατοικούσαν εκεί περίπου 125-130 οικογένειες, ενώ το 1991 αριθμούσε 476 κατοίκους.

Λογγίτικη οικογένεια. Αθανάσιος, Θεόδωρος και
Γεώργιος Ντέμης, Νικόλαος και Κώστας Ντέμης (1932)

Βουλιάρατες ή Μπουλιάρατες ή Βουλιάράτι

Χωριό της Άνω Δρόπολης του νομού Αργυροκάστρου. Το όνομα προέρχεται από ελληνική λέξη. Πρόσφατα δημιουργήθηκε εκεί νεκροταφείο για τους Έλληνες στρατιώτες του ελληνοϊταλικού πολέμου του 1940.

Βουλιαρατινοί σπουδαστές στα Γιάννινα (1929)

Το νεκροταφείο των Ελλήνων στρατιωτών του 1940
Βουλιάράτι (2002)

Βουλιαρατινοί στον Άι-Θανάση (1939)

Τρισάγιο στο νεκροταφείο των Ελλήνων στρατιωτών του 1940
στις Βουλιάρατες (ανήμερα της 28ης Οκτωβρίου του 1991)

Μεσοπόταμο

Χωριό που βρίσκεται στον κάμπο του Βούρκου, λίγο πιο ψηλά από τη γέφυρα της Κρανιας, κοντά στον υδροηλεκτρικό σταθμό της Μπίστριτσας. Εδώ βρίσκεται και η μονή του Αγίου Νικολάου, η ύπαρξη της οποίας αναφέρεται ήδη τον 11ο αι. μ.Χ.

Βούρκος - Στο αλώνι του τότε γεωργικού συνεταιρισμού (1960)

Πολύτσανη

Ορεινό χωριό στο Πωγώνι του νομού Αργυροκάστρου. Το όνομά του προέρχεται από ελληνική λέξη, παραποίηση της αρχαίας ονομασίας του χωριού Πολυανή.

Σωτήρα

Επιβλητικό και μεγάλο χωριό εξαιρετικής ομορφιάς, με μεγάλα διώροφα πλακοσκεπή αρχοντικά, στους πρόποδες της Μουργκάνας. Εδώ βρίσκεται χτισμένη και η παλιά εκκλησία της Μεταμόρφωσης του Σωτήρα, από την οποία πήρε και το όνομά του το χωριό.

Φοινίκη

Χωριό κοντά στο Δέλβινο, που πήρε το όνομά του από την αρχαία πόλη της Φοινίκης, κοντά στα ερείπια της οποίας είναι χτισμένο. Η Φοινίκη ήταν πρωτεύουσα της Χαονίας και του «Κοινού των Ηπειρωτών» (τέλη του 3ου αι. π.Χ.). Καταστράφηκε πιθανότατα γύρω στο 551 μ.Χ. από τους Γόθους ή από την κατοπινή επιδρομή των Χαζάρων, το 567 μ.Χ. Στις αρχές της δεκαετίας του 1990 ο ελληνικός πληθυσμός υπερτερούσε αριθμητικά. Τα τελευταία χρόνια ο αριθμός των αλβανόφωνων έχει αισθητά αυξηθεί.